

УДК 332.135:378.1

*В.М. ЯНИШІВСЬКИЙ,
Рада по вивченню продуктивних сил
України НАН України*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ РЕГІОНУ

Постановка проблеми. В умовах переходу суспільства до інформаційної економіки вирішальним фактором розвитку виступають уже не природні, матеріально-речові ресурси, а інтелектуальний капітал. В інформаційній економіці виробництво і використання знань стає провідним чинником економічного розвитку та якості життя населення, а всі сектори економіки стають наукомісткими.

Формуючись на індивідуальному рівні, акумулюючись у суспільстві (регіоні) у вигляді інформаційних ресурсів, знань та функціонуючи в процесі інтерактивної взаємодії людей, інтелектуальний капітал справляє багатоплановий вплив на соціально-економічний розвиток і якість життя населення.

Отже, постає необхідність розробки і обґрунтування методологічних та методичних підходів до оцінки інтелектуального капіталу регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важлива роль у розробці теоретичних проблем інтелектуального капіталу належить таким відомим вченим, як Г. Беккер, Д. Белл, П. Дракер, Л. Едвінссон, І. Роос, М. Кастельс, Р. Райх, Т. Сакайя, Т. Стюарт, М. Мелоун, М. Армстронг, П. Пільцер, О. Тоффлер, Л. Туроу, С. Хантінгтон, Т. Шульц, Ф. Фукуяма, Л. Абалкін та ін. Значний вклад у розробку методологічних засад інтелектуального капіталу зробили українські вчені О.Ю. Амосов, В.К. Врублевський, В.М. Геєць, О.А. Грішнова, М.І. Долішній, А.М. Колот, В.І. Куценко, Е.М. Лібанова, В.М. Новіков, О.Ф. Новікова, В.В. Онікієнко, П.М. Цибульов, А.А. Чухно. Теоретичні засади управління інтелектуальним капіталом досліджували О.Б. Бутнік-Сіверський, О.Л. Гапоненко, В. Гойло, В.С. Пономаренко та інші.

Дослідники інтелектуального капіталу пропонують різні підходи до його оцінки. Найбільш поширеними методами вартісної оцінки інтелектуального капіталу є ринковий, дохідний і витратний.

Ринковий підхід базується на співвідношенні ринкової та облікової вартості підприємства. На високотехнологічних підприємствах вартість інтелектуального капіталу може

перевищувати вартість матеріальних засобів виробництва разом із фінансовим капіталом у 5 і більше разів. Наприклад, корпорація Microsoft (ринкова капіталізація – сотні мільярдів доларів) має на балансі матеріальних фондів менше 4 млрд. доларів. В окремі періоди ринкова вартість цієї компанії перевищувала її офіційну облікову вартість у 30 разів. У сучасній економічній літературі широко застосовують коефіцієнт Тобіна – відношення ринкової вартості об'єкта до вартості його заміни (вартості матеріальних фондів). Якщо цей коефіцієнт < 1 , тобто об'єкт коштує дешевше, ніж його заміна, інвестувати в нього немає сенсу, вигідніше купити новий об'єкт [1, с. 200]. Перевищення ринкової вартості об'єкта над його обліковою вартістю можна вважати обсягом інтелектуального капіталу. Розрахований для підприємств коефіцієнт Тобіна є показником ефективності їх функціонування. Високотехнологічні підприємства характеризуються високим коефіцієнтом Тобіна. О.Б. Бутнік-Сіверський пропонує експертний (ринковий) метод оцінки вартості інтелектуального капіталу, що передбачає використання методу порівняльних продаж, тобто пряме порівняння оцінюваного об'єкта з іншим, аналогічним за якістю, призначенням і корисністю, який був проданий у даний період часу на аналогічному ринку [2, с. 22]. Інтелектуальні активи підприємства (патенти, ліцензії, торгові марки та інше) необхідно порівняти із аналогічними активами, які уже були наявні на ринку.

Дохідний підхід передбачає визначення доходів власника від використання інтелектуального капіталу, наприклад – плата за використання ліцензій, дохід від реалізації наукомісткої продукції тощо. В деяких випадках застосовують обчислення «невідчутної вартості» – надлишкового доходу від використання фізичного капіталу, що розглядається як вартість інтелектуального капіталу [3, с. 25–26]. М. Армстронг серед моделей обліку людських ресурсів (які також можна використати для оцінки інтелектуального капіталу) виділяє моделі цінності людських ресурсів, що поєднують моделі немонетарної поведінкової цінності з моделями монетарної економічної вартості [4, с. 291]. На основі доходів від співпраці із постійними клієнтами можна визначити вартість споживчого капіталу (як елементу інтелектуального капіталу) підприємства [5, с. 31]. У рамках дохідного підходу широко застосовують метод «роялті» для оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності. Цей метод базується на практиці міжнародного досвіду продажу ліцензій [6, с. 282].

Витратний підхід базується на визначенні витрат на відтворення інтелектуального капіталу, до яких належать заробітна плата науковцям, поточні операційні витрати (утримання матеріальних фондів, укладання договорів), витрати на створення і просування бренду, придбання ліцензій [7, с. 296–299]. До витратних методів можна віднести і методи фінансового обліку, за допомогою яких можна розподілити і обчислити вартість інтелектуального капіталу за його складовими. Часто вартість нематеріальних активів підприємства визначають на основі даних бухгалтерської звітності. Світовий банк пропонує методіку розрахунку людського капіталу, який ми розглядаємо як основну складову інтелектуального капіталу, на основі споживчих витрат населення, що забезпечують відтворення людського капіталу. Вважається, що річний знос людського капіталу становить 4%, тому його повна відновлювальна вартість формується за 25 років [8, с. 70].

Для оцінки у відносних показниках, як правило, використовують інтегральний індекс, що включає значну кількість показників, зважених за силою впливу. Часто таку оцінку проводять на основі системи стратегічних індикаторів, які показують процеси його використання та відтворення. Деякі дослідники при оцінці інтелектуального капіталу підприємства використовують матрицю, яка включає значну кількість показників (наприклад, рівень кваліфікації працівників, об'єкти інтелектуальної власності, власні наукові розробки, організаційна структура). Така матриця дає можливість виявити взаємодію людського та організаційного капіталів, здатність підприємства до інновацій

[9, с. 124–126]. Для визначення вартості інтелектуального капіталу підприємства проводять також анкетування із наступною обробкою відповідей на поставлені запитання та інтерпретацією результатів [10, с. 15].

Проте методичні підходи до оцінки інтелектуального капіталу на регіональному рівні досліджені недостатньо, процес осмислення категорії «інтелектуальний капітал» триває.

Формулювання цілей статті. Мета статті – удосконалення методичних підходів до оцінки інтелектуального капіталу регіону, обґрунтування методики розрахунку інтегрального показника інтелектуального капіталу регіону.

Виклад основного матеріалу. Методика дослідження інтелектуального капіталу має свою специфіку, зумовлену різними підходами до самої сутності цієї категорії.

Для оцінки інтелектуального капіталу на регіональному рівні в умовах України є складнощі, пов'язані із наявною статистичною базою і можливостями оцінки окремих компонентів інтелектуального капіталу регіону.

Для оцінки інтелектуального капіталу не можуть бути використані традиційні методи економічних оцінок, що базуються на принципах бухгалтерського обліку. Адже відповідно до них нематеріальні активи оцінюються за такою ж методикою, як і матеріальні. Тобто нематеріальні активи в процесі використання повинні поступово втрачати свою вартість і переносити її на кінцеву продукцію. Хоча, наприклад, у процесі використання торгових марок і брендів їх вартість часто не знижується (як при використанні матеріальних активів), а лише зростає. Виглядає необґрунтованим і поділ витрат, пов'язаних із формуванням інтелектуального капіталу, на інвестиції і поточні витрати. Так, витрати на тренінги чи навчання персоналу, як правило, розглядають як поточні витрати, але часто вони за своєю суттю є довгостроковими інвестиціями. Багато складових сукупного капіталу організацій взагалі не відображені в бухгалтерських балансах, наприклад – клієнтські зв'язки, кваліфікація персоналу.

Однією із суттєвих причин складності оцінки інтелектуального капіталу є те, що окремі його елементи не адитивні (адитивність – властивість величин, яка полягає в тому, що значення величини, яка відповідає цілому об'єкту, дорівнює сумі значень величин, що відповідають його частинам). Водночас у бухгалтерському обліку передбачається, що витрати повинні додаватися, і загальні витрати можна обчислити як їх суму.

Враховуючи наявну статистичну базу, вартісну оцінку інтелектуального капіталу регіону з урахуванням усіх його основних елементів провести складно. Тому оцінити інтелектуальний капітал регіону можна у відносних показниках.

Для інтегральної оцінки інтелектуального капіталу регіону необхідно, перш за все, визначити та обґрунтувати його структуру. Але немає єдиного підходу до цього. Зокрема, О.Б. Бутнік-Сіверський виділяє такі складові [2, с. 21–23]: людський капітал, куди входить і соціальний капітал (сукупність колективних знань співробітників підприємства, їх творчих здібностей, умінь вирішувати проблеми, лідерських якостей, підприємницьких і управлінських навичок); структурний капітал (технології, методи і процеси, які роблять можливою роботу підприємства); клієнтський (ринковий) капітал (нематеріальні активи, пов'язані з ринковими операціями). На наш погляд, виокремлення структурного і клієнтського капіталів як окремих складових є недоцільним, оскільки вони становлять органічну єдність, і її слід розглядати як один елемент інтелектуального капіталу. Саме такого підходу притримується А. Чухно, який поділяє інтелектуальний капітал на дві складові частини: людський та структурний капітали [7, с.275–276].

О.А. Грішнова розглядає інтелектуальний, людський та соціальний капітали як окремі самостійні поняття і вважає неправильною практику включення людського або соціального капіталу в інтелектуальний капітал [11, с.20]. Із такою позицією важко погодитись, адже без елементів, втілених у людському і соціальному капіталі, на нашу думку, поняття інтелектуального капіталу втрачає свою основну суть.

Е. Брукінг виділяє такі основні елементи інтелектуального капіталу: активи ринку, активи інтелектуальної власності, гуманітарні активи та інфраструктуру [12, с. 41–48]. М. Армстронг виділяє 3 складові інтелектуального капіталу: людський, соціальний та організаційний капітали. Людський капітал – сукупність знань, навичок, здоров'я людей. Соціальний капітал – знання, які передаються і розвиваються через взаємовідносини між людьми. Організаційний капітал – інституціоналізовані знання [4, с. 246–250]. На наш погляд, саме остання схема є найбільш оптимальною як щодо з'ясування суті інтелектуального капіталу, так і щодо його впливу на соціально-економічний розвиток і якість життя населення регіону. Тому у даному дослідженні використаємо саме такий підхід до структури інтелектуального капіталу.

На основі вивчення існуючих підходів до сутності і структури інтелектуального капіталу автором було запропоновано розгорнуту структуру інтелектуального капіталу регіону [13, с. 54–66].

Із врахуванням наявної статистичної бази та відповідно до визначеної структури сформовано систему показників для розрахунку інтегрального індексу інтелектуального капіталу регіону (рис. 1). Статистичні показники було відібрано після проведення відповідних досліджень шляхом встановлення сили їх взаємозв'язку.

Деякі складові інтелектуального капіталу складно оцінити через відсутність їх прямих вимірників. Серед складових людського капіталу – це культурно-психологічні якості; соціального капіталу – соціальні мережі і деякою мірою соціальне середовище. Для оцінки цих складових обрано показники, які принаймні опосередковано їх характеризують.

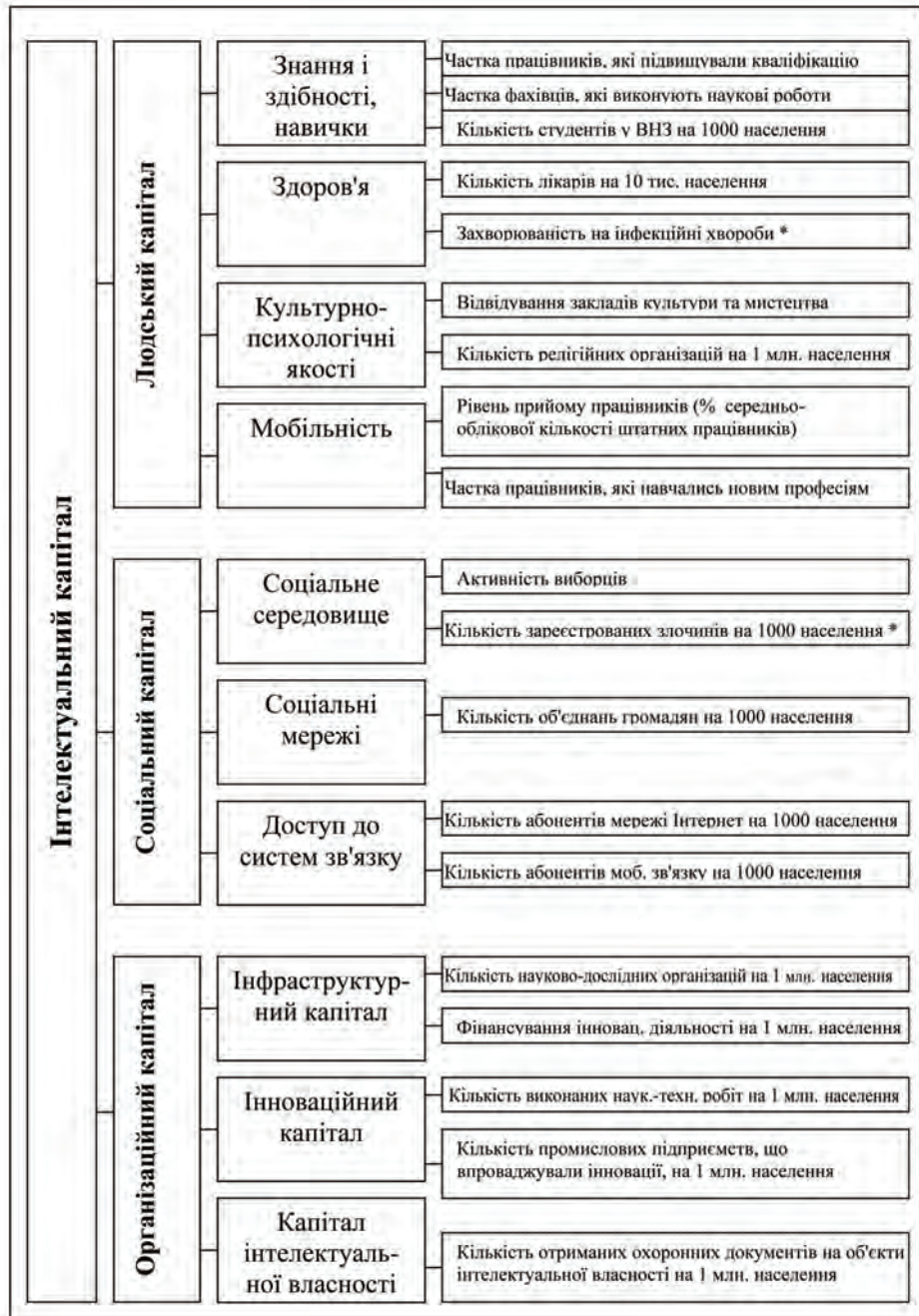
У розрахунках використовуються первинні показники інтенсивності розвитку відповідних процесів і явищ, а не їх абсолютної кількісної міри. Це дає змогу коректно порівнювати регіони за даними показниками і за інтегральними індексами.

Методика розрахунку інтегрального показника має забезпечувати об'єктивність і достовірність результатів, можливість виявлення взаємозв'язків між досліджуваними показниками, врахування реального впливу кожного первинного показника. При обробці показників важливим є врахування їхньої ваги в інтегральному показнику, тобто сили їх впливу на певний аспект об'єкта дослідження.

Найчастіше показники зважують за допомогою методів факторного аналізу, коефіцієнтів кореляції, експертних оцінок. Перевагою методу експертних оцінок є можливість використання емпіричного досвіду експертів, а недоліком – суб'єктивізм, що приводить до зміщення оцінки.

Як основа методики розрахунку інтегрального індексу інтелектуального капіталу регіонів застосована «Методика вимірювання людського розвитку регіонів України» [14], яку використовує Державний комітет статистики України. Основна відмінність методики, що використовується нами, полягає в тому, що для забезпечення аналізу динамічних рядів розрахованих показників вибирають фіксовані максимальне і мінімальне значення кожного первинного показника за усі роки.

Вагові коефіцієнти складових інтелектуального капіталу (табл. 1) визначені за методом експертних оцінок. До цього було залучено науковців, які працюють у сфері економіки праці і зайнятості, регіональної економіки, а також фахівців із органів державного управління.

* Показники-дестимулятори (решта – показники-стимулятори)

Рис. 1. Система показників для інтегральної оцінки інтелектуального капіталу регіону

Таблиця 1

Вагові коефіцієнти складових інтелектуального капіталу

Складава	Ваговий коефіцієнт	Сума рангів, присвоєних експертами
Людський капітал	0,462	11
Знання і здібності, навички	0,488	9
Здоров'я	0,207	22
Культурно-психологічні якості	0,164	28
Мобільність	0,141	31
Соціальний капітал	0,225	24
Соціальне середовище	0,381	15
Соціальні мережі	0,289	21
Доступ до систем зв'язку	0,330	18
Організаційний капітал	0,313	19
Інфраструктурний капітал	0,310	19
Інноваційний капітал	0,408	12
Капітал інтелектуальної власності	0,282	23

Опитано 9 експертів. Коефіцієнт конкордації (ступінь узгодженості думок експертів) – 0,618.

Результати розрахунку інтегрального індексу інтелектуального капіталу регіонів України за 2005 і 2008 роки (табл. 2) дають змогу оцінити сучасний рівень розвитку інтелектуального капіталу регіонів України, а також виявити його динаміку.

Таблиця 2

Індекс інтелектуального капіталу регіонів України, 2005, 2008 роки

	Індекси складових інтелектуального капіталу						Індекс інтелектуального капіталу	
	Людський капітал		Соціальний капітал		Організаційний капітал			
	2005	2008	2005	2008	2005	2008	2005	2008
Україна	0,438	0,456	0,411	0,580	0,289	0,344	0,385	0,448
АР Крим	0,351	0,349	0,390	0,558	0,148	0,174	0,296	0,342
Вінницька	0,325	0,342	0,432	0,602	0,252	0,302	0,326	0,388
Волинська	0,309	0,329	0,526	0,742	0,069	0,085	0,283	0,346
Дніпропетровська	0,468	0,496	0,339	0,486	0,394	0,464	0,416	0,484
Донецька	0,413	0,458	0,357	0,510	0,388	0,462	0,393	0,471
Житомирська	0,278	0,289	0,482	0,665	0,087	0,106	0,264	0,317
Закарпатська	0,304	0,316	0,410	0,573	0,095	0,113	0,262	0,310
Запорізька	0,440	0,467	0,321	0,456	0,308	0,363	0,372	0,432
Івано-Франківська	0,304	0,327	0,482	0,658	0,169	0,205	0,302	0,363

	Індекси складових інтелектуального капіталу						Індекс інтелектуального капіталу	
	Людський капітал		Соціальний капітал		Організаційний капітал			
	2005	2008	2005	2008	2005	2008	2005	2008
Київська	0,294	0,306	0,449	0,629	0,159	0,194	0,287	0,344
Кіровоградська	0,276	0,278	0,424	0,601	0,184	0,217	0,280	0,332
Луганська	0,358	0,373	0,341	0,481	0,245	0,290	0,319	0,371
Львівська	0,384	0,401	0,453	0,633	0,252	0,303	0,358	0,423
Миколаївська	0,272	0,283	0,414	0,589	0,341	0,398	0,325	0,388
Одеська	0,324	0,337	0,365	0,516	0,275	0,325	0,318	0,374
Полтавська	0,410	0,427	0,425	0,594	0,270	0,322	0,370	0,431
Рівненська	0,351	0,365	0,462	0,655	0,101	0,122	0,298	0,354
Сумська	0,414	0,438	0,406	0,575	0,205	0,245	0,347	0,408
Тернопільська	0,363	0,372	0,523	0,723	0,209	0,251	0,351	0,413
Харківська	0,502	0,519	0,423	0,597	0,609	0,705	0,518	0,595
Херсонська	0,270	0,281	0,359	0,507	0,209	0,249	0,271	0,322
Хмельницька	0,331	0,344	0,447	0,630	0,063	0,081	0,273	0,326
Черкаська	0,340	0,354	0,425	0,596	0,147	0,176	0,299	0,353
Чернівецька	0,358	0,373	0,453	0,639	0,225	0,267	0,338	0,400
Чернігівська	0,313	0,325	0,420	0,594	0,118	0,143	0,276	0,329
м. Київ	0,751	0,761	0,480	0,671	0,923	0,941	0,744	0,797
м. Севастополь	0,416	0,463	0,398	0,563	0,250	0,296	0,360	0,433

Відповідно до розрахованого індексу інтелектуального капіталу регіони України можна поділити на 4 групи за рівнем розвитку інтелектуального капіталу:

- 1) високий – м. Київ;
- 2) середній – Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька і Полтавська області, м. Севастополь;
- 3) нижчий середнього – Львівська, Тернопільська, Сумська, Чернівецька, Вінницька, Миколаївська, Одеська та Луганська області;
- 4) низький – Івано-Франківська, Рівненська, Черкаська, Київська, Волинська, Кіровоградська, Чернігівська, Хмельницька, Херсонська, Житомирська і Закарпатська області, АР Крим.

Беззаперечним лідером за рівнем розвитку інтелектуального капіталу є м. Київ, що зумовлено унікальною концентрацією в ньому економічного, науково-освітнього, культурного потенціалу України. Найвищі показники рівня розвитку інтелектуального капіталу після м. Києва – у східних регіонах і суміжній з ними Полтавській області, а також у м. Севастополь. Слід зазначити, що в цих регіонах високі показники 2-х складових: людського та організаційного капіталів. Саме ці регіони характеризуються найвищим рівнем економічного розвитку та потужним науковим комплексом, що і є основними чинниками їх високих позицій за рівнем розвитку інтелектуального капіталу.

До регіонів з низьким рівнем розвитку інтелектуального капіталу належать окремі західні, центральні і південні регіони, що переважно характеризуються невисоким рівнем економічного розвитку. Причинами цього, як правило, є проблеми соціально-економічного розвитку: низький рівень доходів населення; структура економіки із надто високою часткою традиційних секторів, що не відповідає вимогам постіндустріального суспільства; незбалансований розвиток усіх секторів економіки, домінування кількох галузей спеціалізації; гострі соціальні проблеми. Окремо слід виділити фактор великих міст: у всіх регіонах з низьким рівнем розвитку інтелектуального капіталу відсутні міста з людністю понад 500 тис. осіб, що є важливими центрами накопичення інтелектуального капіталу в інших регіонах.

За співвідношенням рівня розвитку складових інтелектуального капіталу можна виділити 7 груп регіонів:

- 1) високі показники усіх складових – м. Київ;
- 2) високі показники людського та організаційного капіталів, низькі показники соціального капіталу – Дніпропетровська, Донецька, Запорізька і Харківська області;
- 3) високі показники людського капіталу і нижчі середнього інші показники – Полтавська і Сумська області, м. Севастополь;
- 4) високі показники соціального капіталу і переважно низькі інші показники – Волинська, Житомирська, Івано-Франківська і Тернопільська області;
- 5) середні показники соціального капіталу і нижчі середнього або низькі інші показники – Київська, Львівська, Рівненська, Хмельницька і Чернівецька області;
- 6) усі показники переважно нижчі середнього – Вінницька, Луганська, Миколаївська, Одеська і Черкаська області, АР Крим;
- 7) усі показники переважно низькі – Закарпатська, Кіровоградська, Херсонська і Чернігівська області.

Особливості кожної з цих груп регіонів зумовлені соціально-економічними, історико-культурними, демографічними, науково-технологічними та іншими факторами.

Зіставлення значень індексу інтелектуального капіталу регіонів та показників соціально-економічного розвитку (наприклад, валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу) дає змогу виявити їх значну взаємозалежність. Сильні регіональні диспропорції розвитку інтелектуального капіталу є причиною і водночас наслідком регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку. Більш високий рівень розвитку інтелектуального капіталу регіону робить його привабливішим для інвесторів. Це підтверджується тим, що невелика група регіонів з найвищими показниками інтелектуального капіталу притягують основну частину прямих іноземних інвестицій. А регіони з низьким розвитком інтелектуального капіталу перебувають під загрозою перетворення на периферію, позбавлену внутрішніх можливостей підвищення рівня соціально-економічного розвитку та якості життя населення.

Висновки. Розрахунок інтегрального індексу інтелектуального капіталу виявив певні закономірності у регіональних відмінностях рівня розвитку інтелектуального капіталу.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на виявлення сили впливу окремих складових інтелектуального капіталу (людського, соціального та організаційного капіталів, а також їх складових) на якість життя населення регіону. На цій основі можна обґрунтовувати шляхи удосконалення управління розвитком інтелектуального капіталу регіону в контексті підвищення якості життя населення.

Джерела

1. *Україна у вимірі економіки знань* / За ред. акад. НАН України В.М. Геєця. – К: «Основа», 2006. – 592 с.
2. *Бутнік-Сіверський О.Б.* Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект // Інтелектуальний капітал. – 2002. – № 1. – С. 16–27.
3. *Van den Berg H.* Models of Intellectual Capital Valuation : A Comparative Evaluation / H. Van den Berg // Working papers Queen's University Kingston, 2003.
4. *Армстронг М.* Стратегическое управление человеческими ресурсами / Н.В. Гринберг (пер. с англ.). – М.: ИНФРА–М, 2002. – 327 с.
5. *Уманців Г.* Проблеми ідентифікації, оцінки та обліку інтелектуального капіталу підприємства // Інтелектуальна власність. – 2007. – № 3. – С. 29–33.
6. *Крайнев П.П.* Інтелектуальна економіка: управління промисловою власністю. – К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. – 448 с.
7. *Чухно А.А.* Інформаційна постіндустріальна економіка: теорія і практика. – К: Логос, 2003. – 631 с.
8. *Антонюк В.П.* Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку: Монографія / НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2007. – 348 с.
9. *Стюарт Томас А.* Інтелектуальний капітал. Новый источник богатства организаций / В.А. Ноздрин (пер.). – М.: Поколение, 2007. – 366 с.
10. *Зайківський О., Комаров В.* Ідентифікація нематеріальних активів – базис їх бухгалтерського обліку // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 5. – С. 13–19.
11. *Гришнова О.А.* Соціальний капітал: сутність, значення, взаємозв’язок з іншими формами капіталу // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 3. – С. 19–23.
12. *Брукинг Э.* Інтелектуальний капітал: ключ к успеху в новом тысячелетии / Пер. с англ, под ред. Л. Н. Ковачин. – Питер, 2001. – 228 с.
13. *Янишівський В.М.* Сутність і складові інтелектуального капіталу в контексті впливу на соціально-економічний розвиток та якість життя населення регіону / В.М. Янишівський // Зайнятість та ринок праці: міжвідомчий науковий збірник НАН України і Міністерства праці та соціальної політики України. – К., 2009. – Вип. 21–22. – С. 52–69.
14. *Методика вимірювання людського розвитку регіонів України* [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Анотація. Систематизовано методичні підходи до оцінки інтелектуального капіталу. Запропоновано методику інтегральної оцінки інтелектуального капіталу регіону, систему статистичних показників, на основі яких розраховується інтегральний індекс інтелектуального капіталу регіону.

Аннотация. Систематизированы методические подходы к оценке интеллектуального капитала. Предложены методика интегральной оценки интеллектуального капитала региона, система статистических показателей, на основе которых рассчитывается интегральный индекс интеллектуального капитала региона.

Summary. Methodical approaches to estimation of intellectual capital are systematized. The own method of his estimation, which is based on computation of integral index, is developed and grounded.

The unfolded structure of intellectual capital is offered. The system of statistical indexes on the basis of which the integral index of intellectual capital of region settles accounts is offered. The

weighing coefficients of constituents of intellectual capital for computation of integral index are definite. The integral index of intellectual capital of regions of Ukraine for 2008 and 2005 years is calculated, that enables to estimate the modern level of development of intellectual capital of regions of Ukraine and expose his dynamics.

The groupment of regions of Ukraine after the level of development of intellectual capital is conducted. It is exposed, that Kyiv is an implicit leader after the level of development of intellectual capital. The greatest indexes of level of development of intellectual capital after Kiev are in east regions.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, соціальний капітал, регіон, інтегральний індекс.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, человеческий капитал, социальный капитал, регион, интегральный индекс.

Keywords: intellectual capital, human capital, social capital, region, integral index.

Стаття надійшла до редакції журналу 25.01.2010 р.